

CAMPANIA DE ALFABETIZARE ÎN REGIUNEA STALIN LA ÎNCEPUTUL CELUI DE-AL DOILEA PLAN CINCINAL

Voica ISTRATE¹

THE STALIN REGION LITERACY CAMPAIGN AT THE BEGINNING OF THE SECOND FIVE YEAR PLAN

ABSTRACT

The study presents aspects of the literacy campaign conducted during 1956 in the Stalin Region, using information kept in the files of the People's Council-Education Section.

Although the elimination of illiteracy was a goal in the first of the five years plan, at the beginning of the second Five Year Plan, problems persisted, despite the clarification or the propaganda carried out by the authorities. There were neither sufficient teachers or manuals, and many illiterate people were rejecting the literacy campaign. At the beginning of 1957, the authorities wanted to reactivate the campaign.

Keywords: Stalin Region, literacy campaign, the five years plan, manuals, teachers.

După Al Doilea Război Mondial, noul regim comunist instaurat în România a început reformarea învățământului după model sovietic, lichidarea analfabetismului a devenit o prioritate, până la sfârșitul primului plan cincinal toți neștiutorii de carte urmau să-și însușească scrisul, cititul și socotitul, în așa fel încât fiecare cetățean să devină „constructor activ și conștient al socialismului”².

Întrucât la nivel de țară fuseseră identificați 557.000 de neștiutori de carte, Ministerul Învățământului Public a avut sarcina să-i cuprindă în „școli de alfabetizare”³. Decretul nr. 175 din 3 august 1948 conținea la articolul XXV indicații generale despre categoriile vizate, durata studiilor, unicitatea programei și a manualelor⁴. Dacă răsfoim manualul de alfabetizare intitulat „Să învățăm carte”⁵, putem să ne dăm seama că îndochinarea era un scop la fel de important ca alfabetizarea.

¹ Muzeograf, Muzeul Județean de Istorie Brașov; e-mail: voicavoica97@yahoo.com.

² Serviciul Județean Brașov al Arhivelor Naționale (în continuare, SJBvAN), *Adresa Sfatului Popular al Raionului Târnăveni către Sfatul Popular al Regiunii Stalin, Alfabetizare* (mai 1956), dosar 132 (în continuare, dos. 132).

³ *Correspondența referitoare la alfabetizare* conținea Ordinul 108.960 din 14 octombrie 1950, emis de Ministerul Învățământului Public către Secțiunile de Învățământ ale Comitetelor Provizorii și școli, Dosar 130/1951.

⁴ „În scopul lichidării analfabetismului se vor organiza pentru persoanele de la 14-55 de ani cursuri de alfabetizare, cu o durată de 1-2 ani având programe analitice și manuale unice speciale. Absolvența acestor cursuri se echivalează pe bază de examen cu absolvența primilor patru ani ai învățământului elementar”, cf. decretului (sursa: https://utcb.ro/wp-content/uploads/2018/05/2_MO-177-3-aug-1948.pdf, (accesat:15.08.2019).

⁵ *Manual pentru ciclul I de alfabetizare*, ediția 1948.

În realitate, așa cum vom vedea în acest studiu, în ciuda propagandei intense, a resurselor alocate sau a controlului excesiv, alfabetizarea nu s-a încheiat la nivelul Regiunii Stalin la sfârșitul primului plan cincinal, cauzele neîndeplinirii obiectivului, dar și măsurile preconizate la acea vreme pentru îmbunătățirea situației reies din *Dosarele Sfatului Popular al Regiunii Stalin-Secția Învățământ*⁶.

Propaganda pentru alfabetizare a fost puternică, mesajele s-au adresat atât celor care coordonau alfabetizarea, cât și beneficiarilor direcți – neștiutorii de carte. Se spunea că salariații trebuie să muncească stăruitor, să folosească experiența pedagogiei sovietice și experiența muncii de alfabetizare⁷. Situația a fost descrisă încă la începutul primului cincinal prin prisma luptei de clasă: „neștiutorii de carte – odioasa moștenire a regimurilor burghezo-moșierești, constituie o mare piedică în antrenarea maselor populare la opera de construire a socialismului în țara noastră” și „fiecare analfabet care învață carte este o lovitură de pumnal dată imperialiștilor provocatori de războaie, este o contribuție reală la lupta pentru pace”⁸.

Însă, alfabetizarea presupunea pe lângă măsuri legislative, resurse umane și materiale, planificare și organizare, problemele erau complexe, prin urmare chiar dacă numărul neștiutorilor de carte a fost diminuat până la sfârșitul primului plan cincinal, lichidarea completă a analfabetismului a rămas o utopie.

În al doilea plan cincinal a continuat campania de alfabetizare, categoriile vizate de alfabetizare fiind agricultori, muncitori, femei casnice, lucrători forestieri, ciobani, recruți⁹, indiferent de etnie și aveau vârste între 14-55 de ani.

De fapt, dacă privim datele recensământului din anul 1956 constatăm că mulți dintre neștiutorii de carte fie nu se încadrau în categoria de vârstă 14-55 de ani, fie nu erau apti de alfabetizare din motive medicale. Lor li se adăugau categoriile greu de alfabetizat din cauza specificului muncii (ciobani, lucrători forestieri, zilieri) sau modului de viață nomad (corturari), cei la care profesorii nu aveau cum să ajungă să țină cursuri regulate. Predominau femeile și locuitorii de la sate.

În Regiunea Stalin situația neștiutorilor de carte recenzați în prima parte a anului 1956 arăta astfel:

La Târnăveni, în luna mai 1956 erau în mediul urban 701 neștiutori de carte, dintre aceștia 272 nu puteau fi alfabetizați; în mediul rural erau 670 neștiutori de carte dintre care doar 432 erau apti de școlarizare¹⁰.

La Agnita, în 1956 s-au recenzat 688 de neștiutori de carte, doar 258 erau apti pentru alfabetizare, dintre aceștia mai mult de jumătate (151) erau corturari¹¹.

În Raionul Sibiu mai rămăseseră de alfabetizat 242 de persoane în mediul rural și 112 în mediul urban¹².

⁶ Păstrate la SJBvAN.

⁷ Vezi nota 3.

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Dare de seamă asupra muncii desfășurate cu analfabeții în etapa de vară 1956 (copie)*, dos. 132.

¹⁰ Vezi nota 2.

¹¹ *Sfatul Popular al Orașului Stalin, Informare scrisă asupra activității desfășurate la munca de alfabetizare în etapa de vară 3 mai-31 oct. a.c.*, dos. 132.

¹² *Adresa Sfatului Popular al Raionului Sibiu-Secțiunea de Învățământ către Sfatul Popular al Regiunii Stalin*, 5 mai 1956, dos. 132.

În Raionul Mediaș, la recensământul din februarie 1956 au fost recenzați 2.874 de neștiutori de carte, dintre care erau buni de alfabetizat doar 372, restul fiind în diferite situații: 1.607 aveau peste 56 de ani, 721 erau scutiți medical, 66 erau inapți; 44 se aflau temporar în localitate și 11 erau pe liste speciale¹³, 63 aveau între 8 și 14 ani ca vârstă (urmau să fie integrați în școli).

La Mediaș au fost recenzați 149 de neștiutori de carte cu vârste cuprinse între 14-55 de ani¹⁴: 48 de bărbați și 101 femei; români - 94, maghiari - 47, germani - 8; lucrau în întreprinderi 50, 99 se aflau în alte situații. 43 trecuseră de primul ciclul de alfabetizare și urmau să înceapă ciclul II.

În Raionul Agnita, în luna noiembrie 1956 au fost recenzați 123 de analfabeți, dintre care 60 erau corturari¹⁵.

Mai aflăm din documente că recenzarea la nivelul Regiunii Stalin a fost coordonată de Sfatul Popular Regional-Secția Învățământ și a fost sprijinită de brigăzile formate din deputați, de organizații de femei, de UTM (Uniunea Tineretului Muncitoresc)¹⁶ și ci s-a acordat atenție deosebită instruirii recenzorilor¹⁷.

Se dorea să fie evitate greșelile de recenzare, cel mai des erau menționate: includerea în liste a tinerilor sub 14 ani¹⁸, a inapților¹⁹ sau a unor persoane școlarizate deja²⁰. Au fost și situații în care neștitutorii de carte au declarat adrese false sau alte fabrici decât cele în care lucrau²¹. Uneori au apărut și semne de întrebare cu privire la corectitudinea unor raportări, în fabrici au fost găsiți analfabeți veniți din satele care raportaseră anterior lichidarea neștiinței de carte: „În ceea ce privește analfabeții din întreprinderi, aceștia ar fi fost lichidați cu ani înainte, dacă întreprinderile nu ar fi angajat noi neștiutori de carte din comunele vecine. Este concludent în această privință cazul întreprinderii „Emailul Roșu” care angajează muncitori analfabeți din

¹³ Adresa Sfatului Popular al Raionului Mediaș-Secțiunea de Învățământ către Sfatul Popular al Regiunii Stalin, 5 mai 1956, dos. 132.

¹⁴ Adresa Sfatului Popular al Orașului Mediaș-Secția Învățământ către Sfatul Popular al Regiunii Stalin-Secția Învățământ, 8 noiembrie 1956. Recensământul s-a efectuat între 1-4 octombrie 1956 în baza Ordinului 2.139 din 20 oct. 1956, dos. 132.

¹⁵ Tabel nominal cu neștitutorii de carte din Raionul Agnita. Recensământul a avut loc între 1-4 noiembrie 1956, dos. 132.

¹⁶ Raport de activitate asupra muncii de alfabetizare. Cursurile de vară, 7 mai-30 octombrie 1956, dos. 132.

¹⁷ Sfatul Popular al orașului Sibiu-Secțiunea Învățământ. Raport despre deschiderea cursurilor de alfabetizare pe etapa de iarnă 1956-1957 (Nr. 510/15 XI 1956), dos. 132. De exemplu, la Sibiu a fost anunțat un instructaj cu directorii de școli în 18 octombrie 1956, urmat apoi, în 1 noiembrie, de cel cu cadrele didactice din școli.

¹⁸ Cei sub 14 ani care nu frecventau școala din diferite motive, uneori materiale, intrau la altă categorie, școlile raportau situația lor de două ori lunar, se pregătea în același timp generalizarea învățământului de 7 ani, pentru anul 1957. Adresa Sfatului Popular, 19 martie 1955. Dosar 68/1955.

¹⁹ Vezi nota 16.

²⁰ Raport de activitate privind munca de alfabetizare cu recruții din orașul Sibiu în anul 1956, dos. 132. În orașul Sibiu recensământul recruților s-a făcut în martie 1956 și au fost recenzați 7 recruți (de fapt unul nu era analfabet pentru că avea 4 clase).

²¹ Adresa Sfatului Popular Mediaș-Secția Învățământ către Sfatul Popular al Regiunii Stalin-Secția Învățământ (nr. 19.830), dos. 132.

comunele Bazna, Boian, Blăjel etc. Dar ceea ce este mai curios este că propunătorii din aceste comune au fost premiați, cu 2 ani în urmă, pentru lichidarea analfabeților din comunele menționate. În această situație trebuie să admitem, (...) că alfabetizații devin din nou analfabeți (...)”²². Au fost și situații cu recenzați care mai urmaseră cursuri de alfabetizare și „timp de 3-4 ani nu au putut învăța carte”²³.

Partea cea mai grea a muncii de alfabetizare a fost convingerea neștiutorilor de carte să accepte fixarea unui orar sau frecventarea regulată a cursurilor.

Dacă în urmă cu câțiva ani, la începutul primului plan cincinal, se relata că analfabeții erau influențați de „dușmanul de clasă” care a răspândit „svonul ... printre analfabeții recruți că cei ce nu știu carte nu vor fi luați în armată” sau că refuzau să participe de rușine, în anul 1956 explicațiile din documente sunt adesea legate de voința neștiutorilor de carte, de absența timpului necesar, nomadismul sau de îndepărtarea de zonele locuite²⁴.

Ostilitatea fățișă arată de neștiutorii de carte se întâlnește menționată în multe rapoarte, cadrele didactice relatând situația din teren. Cursanții, spuneau ei, „fixează zile și ore ... pentru a ști exact când sunt vizitați, ca să nu fie acasă”²⁵. Unii au amenințat cadrele didactice cu bătaia, cum era negustorul G.M. care avea tarabă în piață. Cursanta C.V. a insultat-o pe învățătoare. C.M. într-o zi s-a ascuns în casă, în altă zi a spălat rufe, altădată a spălat podelele sau a plecat la mama în Moldova²⁶. Mulți analfabeți la Șercaia și Șinca-Paltin au refuzat alfabetizarea, nu au primit cadrele didactice acasă²⁷. S-a remarcat și atitudinea unei cursante, B.E., care la terminarea ciclului I a trecut de 55 de ani și nu a mai dorit să continue cu ciclul II, „cu toate că trecuse și examenul”²⁸.

Nici resursele umane necesare alfabetizării nu au fost suficiente; s-a insistat să fie alese pentru munca de alfabetizare cadre didactice bine pregătite, perfecționate special, însă mulți învățători și profesori erau supraîncărcați de sarcini, se menționa mai ales participarea lor la cursuri de perfecționare sau la completarea studiilor, concediile de odihnă sau de boală. Pentru multe cadre didactice alfabetizarea era doar o parte a muncii, ei își desfășurau activitatea în școli dar aveau și alte activități extrașcolare: muncă de lămurire și în privința colectivizării sau predării cotelor, organizarea de spectacole. S-au căutat soluții diverse în privința asigurării resurselor umane. La Sibiu s-a propus să fie cadre didactice care să se ocupe doar de alfabetizare (se credea că trei ar fi putut alfabetiza 150 de neștiutori de carte²⁹). O altă măsură a

²² *Sfatul Popular Mediaș, Dare de seamă* (nr. 16.712/15.XI.1956), dos. 132.

²³ *Raportul Sfatului Popular al Orașului Sibiu despre deschiderea cursurilor de alfabetizare pe etapa de iarnă 1956-1957*, dos. 132.

²⁴ *Sfatul Popular al Raionului Mediaș. Raport asupra muncii în anul școlar 1950/1951. Alfabetizarea*, dosar 125/1951.

²⁵ Vezi nota 22.

²⁶ Vezi nota 11, *Dare de seamă asupra muncii cu analfabeții în etapa de vară, 1956*, dos. 132.

²⁷ *Sfatul Popular Făgăraș-Secția Învățământ către Sfatul Popular Regional-Secția Învățământ din Orașul Stalin, Dare de seamă* (nr. 383/20 nov .1956), dos. 132.

²⁸ *Raport informativ în legătură cu constatările raidului organizat între 1-10 decembrie 1956, despre munca de alfabetizare în orașul Sibiu*, dos. 132.

²⁹ *Adresa Sfatului Popular al orașului Sibiu-Secțiunea Învățământ către Sfatul Popular al Regiunii Stalin-Secțiunea Învățământ* (7.V.1956), dos. 132.

fost suplinita cadrelor didactice cu studenți și aspiranți care studiau în URSS sau în „țările de democrație populară”³⁰, aceștia putând fi implicați în procesul de alfabetizare timp de o lună, în vacanțe.

Remarcăm că fiecare campanie de alfabetizare începea cu un număr mare de susținători, dar pe parcurs aceștia se retrăgeau treptat și de aceea se consemna în rapoarte că lipsește concursul organizațiilor de masă: „am rămas iarăși singuri, alfabetizarea rămânând o problemă exclusivă a școlii”³¹; „din unsprezece fabrici doar trei se preocupă”³². Uneori erau criticate și cadrele didactice pentru neimplicare. De exemplu, la Hărman niciun cadru didactic nu s-a gândit să-l alfabetizeze pe ultimul neștiutor de carte³³, prin urmare nu s-a putut raporta lichidarea analfabetismului în localitate.

După recenzarea analfabeților erau desemnate cadrele didactice care trebuiau să se ocupe de instruirea lor, se stabileau locurile unde urmau să se țină cursurile, se fixa orarul.

Cursanții erau împărțiți în două cicluri de învățământ, I și II, iar de obicei cursurile se desfășurau de două ori pe săptămână, câte două ore. La sat erau chiar și câte trei cursuri a câte două ore³⁴. Au fost consemnate, în unele cazuri, și zilele de cursuri: duminica ori marți și vineri de la orele 19-21 la școală sau la domiciliul elevilor³⁵. Și pentru recruți cursurile se țineau de 2-3 ori săptămânal³⁶. Orarul era afișat la cancelarie³⁷.

Locurile unde se țineau cursurile erau școlile, întreprinderile, comisariatele militare (pentru recruți) sau domiciliul neștiutorilor de carte. Ultima variantă părea a fi o soluție complicată pentru cadrele didactice, ei relatând că neștiutorii de carte sunt lipsiți de mijloace materiale, locuințele lor necorespunzătoare pentru a face cursuri la domiciliu³⁸, locuințele fiind aglomerate și nesănătoase³⁹ ori „acasă se desfășoară greu și din cauza copiilor”⁴⁰.

La începutul declanșării campaniei de alfabetizare, absența manualelor și a rechizitelor a fost o piedică în desfășurarea procesului educativ; constatăm din documentele Sfatului Popular Regional că nici la începutul celui de-al doilea plan cincinal problema nu a fost remediată.

³⁰ Conform HCM 619/14 mai 1954, în *Adresă de la Ministerul Învățământului către Executiv al Sfatului Popular al Regiunii Stalin* (nr. 28.796/1954), Dosar 171/1954.

³¹ Vezi nota 21.

³² *Adresa Sfatului Popular al Raionului Sibiu-Secția Învățământ către Sfatul Popular al Regiunii Stalin-Secția Învățământ* (20.XI.1956), dos. 132. Se face referire la fabricile din Cisnădie.

³³ *Sfatul Popular al Regiunii Stalin, Dare de seamă, 5 mai 1956*, dos. 132.

³⁴ *Sfatul Popular al orașului Sibiu-Secțiunea Învățământ. Raport despre deschiderea cursurilor pentru recruți*, dos. 132.

³⁵ Vezi nota 28.

³⁶ Vezi nota 9.

³⁷ Vezi nota 28.

³⁸ *Adresa Sfatului Popular Raional Făgăraș-Secțiunea Învățământ către Sfatul Popular al Regiunii Stalin-Secția Învățământ* (23.XII.1956), dos. 132.

³⁹ Vezi nota 16.

⁴⁰ Vezi nota 11.

Situația materialului didactic la începutul celui de-al doilea plan cincinal transpare din rapoarte: manualele pentru cursuri de alfabetizare au fost puține⁴¹, uneori nici chiar cadrele didactice nu au avut manuale⁴², în absența acestora s-au folosit manuale din ciclul elementar pentru clasele I-IV sau manuale mai vechi⁴³. „Secțiunea Învățământ a Regiunii Stalin este rugată a ne pune la dispoziție urgent manualele necesare, întrucât acestea nu se găsesc în librăriile din Sibiu”⁴⁴, se nota într-un raport.

Uneori ajutorul a venit din partea unor întreprinderi care au pus la dispoziție rechizite și manuale școlare gratuite⁴⁵.

S-a insistat ca metodele de predare să fie diferite în cazul alfabetizării adulților. Cadrele didactice au beneficiat de instruire specială⁴⁶, munca lor a fost verificată prin inspecții lunare, brigăzi de control⁴⁷, asistență la ore⁴⁸. S-a verificat frecvența în raport cu recensământul, scriptele cursurilor de alfabetizare⁴⁹. Sunt menționate și cataloagele, completate la zi sau nu, uneori înlocuite cu caiete⁵⁰.

Chiar și când începeau cursurile se constata că neștiutorii de carte nu le frecventează. Redăm în continuare câteva exemple. La Agnita frecvența a fost de 40-50%⁵¹. Vara prezența a fost mai slabă la satele din cauza muncilor agricole⁵². În cazul recruților arondați la centrul de alfabetizare de la Comisariatul Militar, dintre cei 23 de tineri planificați au fost prezenți la începerea cursurilor 12-17 tineri, spre final au fost prezenți câte 3-4, la examene au trecut 6⁵³. În Raionul Stalin frecvența a fost de 76%, la Mediaș frecvența în fabrici a fost de 80%, în cartiere a fost de doar 10%⁵⁴.

Pentru a îmbunătăți atitudinea neștiutorilor de carte față de alfabetizare, propaganda a continuat în diferite forme.

În planurile de muncă coordonatorii alfabetizării au promis să utilizeze mai intens serbările școlare, megafoanele, lozincile și radio amplificare⁵⁵. De exemplu, la stația de radioficare din Târnăveni urma să se țină conferința „Să lichidăm definitiv

⁴¹ *Ibidem.*

⁴² *Ibidem.*

⁴³ *Adresa Sfatului Popular al Regiunii Stalin-Secțiunea Învățământ către Ministerul Învățământului-Serviciul Alfabetizare – Secțiunea Învățământ (28 noiembrie 1956), dos. 132.*

⁴⁴ Vezi nota 23.

⁴⁵ Vezi nota 43.

⁴⁶ Vezi nota 28.

⁴⁷ *Adresa Sfatului Popular al Regiunii Stalin către Sfatul Popular al Raionului/Orașului Stalin – Secțiunea Învățământ din 14 I 1957, dos.132. Raport informativ în legătură cu constatările raidului organizat între 1-10 decembrie 1956 despre munca de alfabetizare în orașul Sibiu, dos. 132. Au fost 4 brigăzi și s-a urmărit evidența analfabeților, certificatele de alfabetizare, lista cadrelor didactice implicate, manuale, greutăți.*

⁴⁸ Vezi nota 28.

⁴⁹ Vezi nota 11.

⁵⁰ *Ibidem.*

⁵¹ *Ibidem.*

⁵² *Ibidem.*

⁵³ *Ibidem.*

⁵⁴ *Ibidem.*

⁵⁵ *Plan de muncă cu analfabeții pe etapa de vară 1956, dos. 132.*

cu neștiința de carte”⁵⁶. Stațiile de radio locale au mai fost folosite la Bărcut, Cincu, Nocrich⁵⁷. Responsabilii cu campania de alfabetizare se angajau că vor purta corespondență cu directorii de școli care au mai mulți analfabeți, că în întreprinderi se vor scrie articole la gazetele de perete⁵⁸. Se cerea ca echipele artistice să prezinte pe scenă aspecte din munca cu analfabeții ori ca foștii analfabeți să fie antrenați în munca de culturalizare a maselor și în alte activități: cor, echipa de dans sau de teatru, la bibliotecă. Brigăzile de agitație artistică au activat în acest scop la Bărcut, Hendorf, Noiștat-Agnita⁵⁹. Se propunea folosirea ziarelor raionale, *Flacăra Sibiului*, *Zori Noi*, *Secera și Ciocanul*, și se consemna că în ziarul regional *Drum Nou* urmau să fie redat aspecte din munca de alfabetizare⁶⁰.

Redăm conținutul unor lozinci amplasate în Întreprinderea Metrom din orașul Stalin sau în alte fabrici: „Tovarășe, învățând carte vei fi mai de folos patriei tale și viața ta se va îmbunătăți!”, „Tovarășe ți-ai terminat cursul de alfabetizare pentru a te putea califica la locul de muncă?”⁶¹.

Cursurile se terminau cu examene ținute în locuri diverse, de exemplu în orașul Stalin: în Gara de călători, la Depoul CFR, în fabrici (în așa-numitele „colțuri roșii”), în școli, la Spitalul Militar, la Sanatoriul TBC Stejeriș, la Hotelul Aro-Postăvar⁶². După examene se încheiau procese-verbale și se eliberau certificate de absolvire, caietele se păstrau în arhiva școlii⁶³.

Cursurile și examenele nu s-au terminat cu promovarea tuturor cursanților, câteva exemple fiind grăitoare: la Sibiu au promovat 6 din 7, în orașul Stalin au promovat 6 din 12, la Codlea 50%, la Hărman 1 din 6; la Prejmer 5 din 9; din anul I în anul II – 288, absolvenți anul II – 884⁶⁴. Cele mai bune rezultate au fost în orașul Stalin unde au fost 56 de promovați în anul II⁶⁵. „Cursuri cu rezultate foarte slabe, în cartier, au analfabeții maghiari care au avut 70 de planificați, 19 frecvenți promovați”⁶⁶. Se raporta că unele sate au lichidat analfabetismul: Alămor, Armeni, Cristian, Gura Răului, Ocna Sibiului, Sadu, Șelimbăr⁶⁷.

Dezvoltarea industrială însoțită de transferul continuu de populație dinspre zone rurale către centrele industriale a creat o situație dificilă pentru cei care ar fi dorit să raporteze lichidarea analfabetismului în regiune; într-un document de la sfârșitul anului 1956 se consemna: „dacă industria n-ar atrage muncitorii din alte regiuni analfabetismul din regiunea Stalin s-ar fi lichidat”⁶⁸. În întreprinderile din

⁵⁶ *Plan de Muncă pe etapa de iarnă a anului școlar 1956/1957, etapa de lichidare a neștiinței de carte din Raionul Târnăveni*, dos. 132.

⁵⁷ *Dare de seamă* (5 mai 1956), dos. 132.

⁵⁸ Vezi nota 56.

⁵⁹ Vezi nota 57.

⁶⁰ *Adresa Sfatului Popular al Regiunii Stalin către Sfatul Popular al Raionului/Orașului Stalin-Secțiunea Învățăământ din 14 I 1957*, dos. 132.

⁶¹ Vezi nota 11.

⁶² *Planul examenului de alfabetizare din 20-30 octombrie 1956* (8 octombrie 1956), dos. 132.

⁶³ Vezi nota 16.

⁶⁴ Vezi nota 9.

⁶⁵ *Ibidem*.

⁶⁶ Vezi nota 22.

⁶⁷ *Ibidem*.

⁶⁸ Vezi nota 43.

Orașul Stalin au fost recenzați 434 analfabeți, la Combinatul Chimic din Târnăveni 180 neștiutori, în orașul Sibiu 168 analfabeți⁶⁹.

Așadar nici la sfârșitul anului 1956 nu se putea raporta lichidarea analfabetismului în Regiunea Stalin și era nevoie de o reactivare a muncii de alfabetizare.

Raportările de la sfârșitul anului 1956 redau starea de spirit a cadrelor didactice implicate în campania de alfabetizare.

Ultimii analfabeți rămași erau greu de alfabetizat fie din cauză că „nu pot să-și însușească cunoștințele, fie din cauza vârstei înaintate sau a intelectului redus”⁷⁰. „Analfabeții rămași nu frecventează cursurile din diferite motive. Unii sunt ciobani cu oile prin munți, alții sunt împrăștiați în munți și colibi, la distanțe de 15 până la 30 km, (...) mai apoi sunt țigani care nu se lasă convinși de necesitatea învățaturii (mai ales femeile și bătrânii trecuți de 50 de ani) așa că chiar de tot nu se va putea lichida analfabetismul”⁷¹; adăugire cu stilou: „până în martie an 1957” sau „cu munca de lămurire nu se mai poate face nimic”⁷². Un director citat în darea de seamă declara că a ajuns la convingerea că „problema analfabeților nu poate fi lichidată din cauza îndărătniciei de care ei dau dovadă: refuză categoric să se supună alfabetizării”⁷³.

Campania de alfabetizare urma să continue și în anul 1957, un ordin de ministru fixând cercetarea muncii de alfabetizare pentru perioada 21-27 ianuarie 1957; informarea urma să fie trimisă Ministerului Învățământului până în 10 februarie 1957⁷⁴. Scopul declarat era „reactivarea muncii de alfabetizare”, se cerea să se acorde atenție sporită „localităților cu mulți neștiutori de carte”⁷⁵.

⁶⁹ *Ibidem*.

⁷⁰ *Adresa Sfatului Popular al Raionului Sibiu Secția Învățământ către Sfatul Popular al Regiunii Stalin. Secția Învățământ (din 20.XI.1956), dos. 132.*

⁷¹ *Raportări în Adresa Sfatului Popular al Raionului Sibiu către Sfatul Popular al Regiunii Stalin (30.XII.1956), dos. 132.*

⁷² *Raport informativ în legătură cu constatările raidului organizat între 1-10 decembrie 1956, dos. 132.*

⁷³ *Vezi nota 11.*

⁷⁴ *Ordinul de ministru avea nr. 117.939/1956 și este menționat în Adresa Sfatului Popular al Regiunii Stalin către Sfatul Popular al Raionului/Orașului Stalin-Secțiunea Învățământ din 14 I 1957, dos. 132. Brigăzile urmau să fie conduse de inspectori școlari, directori din școlile unde s-a lichidat analfabetismul, deputați și membri ai organizațiilor de masă.*

⁷⁵ *Ibidem*.